

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ РЕІНТЕГРАЦІЇ КРИМУ
ПОЛОНІЙНА АКАДЕМІЯ В ЧЕНСТОХОВІ
ІНСТИТУТ СХОДОЗНАВСТВА ІМЕНІ А.Ю. КРИМСЬКОГО НАН УКРАЇНИ
ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

КРИМ – ЦЕ УКРАЇНА: СТРАТЕГІЯ ДЕОКУПАЦІЇ ТА РЕІНТЕГРАЦІЇ

**Збірник матеріалів Міжнародного науково-практичного
круглого столу з нагоди Дня спротиву окупації
Автономної Республіки Крим та міста Севастополя**

24 лютого 2023 року
м. Одеса

Видавництво
«Юридика»
2023

Організаційний комітет:

Дмитро Володимирович Швець – ректор Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент, полковник поліції (голова організаційного комітету);

Максим Вікторович Корнієнко – проректор Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції (заступник голови організаційного комітету);

Борис Володимирович Бабін – д.ю.н., професор, експерт Асоціації Реінтеграції Криму, професор Національного авіаційного університету;

Лілія Георгіївна Матвєєва – завідувач кафедри теорії та історії держави і права Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції (заступник голови організаційного комітету);

Віктор Олексійович Кіктенко – директор Інституту сходознавства імені А.Ю. Кримського НАН України, доктор філософських наук, старший науковий співробітник (заступник голови організаційного комітету);

Андрей Крипський – ректор Полонійної академії в Ченстохові, доктор філософії, доктор богослов'я, гоноріс кауза, професор;

Ігор Йосифович Магновський – професор кафедри теорії та історії держави і права Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Лідія Борисівна Тарасенко – професор кафедри теорії та історії держави і права Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент;

Костянтин Євгенович Пальшков – доцент кафедри теорії та історії держави і права Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат політичних наук, доцент

Матеріали видано в авторській редакції.

K82 **Крим – це Україна: стратегія деокупації та реінтеграції** : матеріали Міжнародного науково-практичного круглого столу (м. Одеса, 24 лютого 2023 року). – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – 322 с.

ISBN 978-617-8263-10-2

Збірник матеріалів міжнародного науково-практичного круглого столу «Крим – це Україна: стратегія деокупації та реінтеграції» з нагоди Дня спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, що відбувся 24 лютого 2023 року в Одеському державному університеті внутрішніх справ.

УДК 341.38:341.223.2(477.75)

ISBN 978-617-8263-10-2

© Одеський державний університет внутрішніх справ, 2023

Коломієць Ю.М.

*старший викладач кафедри тактико-спеціальної
та спеціальної фізичної підготовки
Одеського державного університету внутрішніх справ*

Мох Т.П.

*викладач кафедри тактико-спеціальної
та спеціальної фізичної підготовки
Одеського державного університету внутрішніх справ*

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ КРИМУ ТА М. СЕВАСТОПОЛЯ

Актуальність даної теми полягає в тому, що внаслідок анексії Криму РФ, виникає питання, щодо долі об'єктів культурної спадщини та культурних цінностей загалом, що перебувають на їх території. Так, відповідно до статистичних даних за 2013 р., на території АР Крим перебувало 3772 пам'ятки історії, археології, архітектури та містобудування, монументального мистецтва, що відносяться до різних історичних епох та цивілізацій. Враховуючи, що велика кількість пам'яток кваліфікується як комплекси чи ансамблі, які включають в себе цілу низку конкретних об'єктів культурної спадщини, загальна чисельність пам'яток культури Криму сягала 8693. В тому числі археології – 2037 (5106), історії – 962 (2582), монументального мистецтва – 260, архітектури та містобудування – 512 (61), науки та техніки.

Проблематика стосується того аспекту, що росія «привласнила 4095 пам'яток національного та місцевого значення», «незаконно вивозить артефакти з окупованого Криму, «не виконує свої зобов'язання щодо збереження об'єктів культурної спадщини», – це цитати з доповіді генерального директора ЮНЕСКО 212-ї сесії Виконавчої ради з моніторингу ситуації в Автономній Республіці Крим, яка опублікована на сайті ЮНЕСКО.

Також зазначається, що інформація представлена національною комісією України у справах ЮНЕСКО та постійним представництвом України при ЮНЕСКО на прохання генерального директора ЮНЕСКО.

У ній дається огляд ситуації в Криму з січня 2020 року до кінця липня 2021 року.

У даній доповіді йдеться про права людини, свободу слова, культуру, спорт, утиски кримських татар. Стосовно культури зазначені наступні проблеми.

У документі сказано, що РФ намагається змінити сприйняття історико-культурної спадщини України, привласнила українські культурні цінності на півострові, включаючи 4095 пам'яток національного та місцевого значення, незаконно вивозить артефакти з окупованого Криму, які експонує в Росії зі своїми наративами, проводить несанкціоновані археологічні розкопки, стирає сліди культурної присутності кримських татар на півострові.

Верховна Рада України у свою чергу, ухвалила Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». В цьому законі чітко визначено правовий статус сухопутних територій Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, внутрішні води України цих територій, а також їх підводний і повітряний простори тимчасово окупованою територією, що є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України (ст. 1, ст. 2, ст. 3). Також визначено особливості правовідносин в різних сферах державного та суспільного життя на цій території. В тому числі, своїм змістом закон заторкує і питання захисту культурної спадщини («Стаття 5. Захист прав і свобод людини і громадянина, культурної спадщини на тимчасово окупованій території»). Зокрема, в п. 7 даної статті зазначається: «Відповідальність за охорону культурної спадщини на тимчасово окупованій території покладається на Російську Федерацію, як на державу, що здійснює окупацію, відповідно до норм і принципів міжнародного права».

Дана норма закону за змістом відповідає тим міжнародно-правовим нормам, які врегульовують зобов'язання держав щодо захисту культурних цінностей, зокрема і об'єктів культурної спадщини, в умовах війн та збройних конфліктів та на окупованих територіях. Проте, ця затверджена парламентом редакція даного пункту недостатньо повно висвітлює важливість та складність питання.

Відповідно, вона потребує додаткової конкретизації та доповнень, спрямованих як на чітке ствердження повноважень української держави щодо культурних цінностей на тимчасово окупованих територіях, так і фіксація вимог дотримання ключових положень українського законодавства щодо збереження культурних цінностей та здійснення відповідних охоронних заходів щодо них на окупованих територіях.

Отже, на сьогодні ситуація, яка склалася між Україною та російською федерацією, певною мірою є доволі складною для прямого застосування норм міжнародного права щодо формального юридичного визначення суті подій, які мають місце. Адже росія офіційно не оголошувала війни Україні, категорично відкидає присутність своїх військових на українській території, не визнає одностороннього характеру своїх дій щодо приєднання окупованих територій АР Крим та м. Севастополя (фактичної анексії). Але по-перше, не викликає сумнівів, що відповідно до міжнародно-правових норм та законодавства України, музейні предмети, передані з її території на тимчасову виставку за межі її території, мали статус культурних цінностей України. По-друге, саме держава Україна у відповідності з тими ж нормами надала дозвіл на тимчасове вивезення цих культурних цінностей за межі своєї території. Відповідно, вони перш за все мають бути повернуті на території України. За час перебування цих культурних цінностей поза межами України, частину території України без її на те згоди та в порушення двосторонніх договорів та міжнародно-правових норм було окуповано Російською Федерацією, яка в односторонньому порядку проголосила її приєднання до території Росії. Світове співтовариство підтвердило територіальну цілісність України та недоторканість її міжнародно-визнаних кордонів. Безумовно, така екстраординарна ситуація, як збройна агресія, окупація і спроби анексії частини території України, зокрема території АР Крим та міста Севастополя Російською Федерацією безпосереднім чином позначається на вирішенні долі музейних експонатів, направлених на тимчасову музейну виставку за кордон. Статус тимчасово окупованих територій для них означає, що держава Україна на даному етапі не може забезпечити контроль

з боку національних уповноважених органів за збереженням культурних цінностей на них.

Література:

1. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН щодо територіальної цілісності України. *Тиждень*. URL: <http://tyzhden.ua/Politics/106073>
2. Останні події в Україні: загрози функціонуванню демократичних інститутів : Резолюція ПАРЕ. URL: <http://tyzhden.ua/Politics/107216>
3. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. К., 2007. С. 112–113, 293–294.
4. Пронюк Н.В. Сучасне міжнародне право : навчальний посібник. К., 2008. С. 203–204; Цюрупа М.В., Дяченко В.І. Міжнародне гуманітарне право.
5. Україна в міжнародно-правових відносинах. Кн. 2: Правова охорона культурних цінностей / відп. ред.: акад. НАН України Ю.С. Шемшученко та д-р юрид. наук В.І. Акуленко. С. 439–441.

Коломієць Ю.М., Мох Т.П.

Проблеми захисту культурних цінностей
на окупованих територіях Криму та м. Севастополя 96

Корнева Т.В.

Фінансово-правові інструменти в стратегії
деокупації та реінтеграції Крима 99

Кресін Олексій Веніамінович

Питання незаконного контролю РФ щодо території
України згідно з рішенням ЄСПЛ щодо Криму 2020 р. 104

Крижановський Анатолій Федорович

Вітчизняна юриспруденція у координатах
реінтеграції Криму: концептуальний вимір 109

Кришевич Ольга Володимирівна

Кримінальна відповідальність за виправдовування,
визнання правомірною, заперечення збройної агресії
російської федерації проти України, глорифікація
її учасників: національне та міжнародне законодавство 113

Кузнецова Людмила Валеріївна

Питання Криму: реалії сьогодення 119

Кузніченко О.В., Березовська К.В.

Окремі питання концепції реформування юридичної освіти 122

Ланцедова Юлія Олександрівна

Значення інноваційного розуміння сутності,
співвідношення та переліку функцій органів правопорядку
у контексті організації процесу подолання правопорушень
з реалізації стратегії будь-яких державних деокупаційних
і реінтеграційних процесів 126

Магновський Ігор Йосифович

Деокупація та реінтеграція АР Крим –
шлях до відновлення територіальної цілісності України 131

Маковій Віктор Петрович

Відшкодування шкоди, завданої внаслідок
порушення приватних прав особи,
в структурі правового механізму реінтеграції
окупованих територій 134